

Dosarul nr. 3ra-47/22
2-20126527-01-3ra-13012022

Prima instanță, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud: G. Ciobanu)
Instanța de apel, Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Bostan, V. Negru, Gr. Dașchevici)

ÎNCHEIERE

11 mai 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Iurie Bejenaru
Aliona Miron

examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Lucia Danilișin împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale a Republicii Moldova cu privire la recunoașterea ilegalității refuzului, obligarea recalculării și achitării pensiei,

împotriva deciziei din 28 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova și menținută hotărârea din 14 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani,

c o n s t a ț ă:

La 07 octombrie 2020, Lucia Danilișin a depus cerere de chemare în judecată, în procedura contenciosului administrativ, împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la recunoașterea ilegalității refuzului, obligarea recalculării și achitării pensiei.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că activează în funcția de judecător din data de 30 iulie 1990, iar în perioada anilor 2002 – 2010 a ocupat funcția de președinte al Judecătoriei Dondușeni, precum și deține gradul II de calificare.

A susținut că la atingerea vârstei de 50 de ani, la 17 ianuarie 2009, în conformitate cu Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, în redacția legii în vigoare la acel moment, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80% din salariul de funcție al președintelui judecătoriei, cu respectarea obligatorie a principiului recalculării pensiei, la fiecare majorare ordinară a salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

Astfel, din 17 ianuarie 2009 i-a fost stabilită pensie în mărime de 80% din salariul lunar de președinte al Judecătoriei de nivelul unu, care a constituit XXXXX de lei.

Ulterior, prin Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 cu privire la salarizarea judecătorilor și procurorilor (abrogată din 01 decembrie 2018 prin Legea nr.270 din 23 noiembrie 2018) salariul de judecător a fost majorat, iar pensia sa a fost recalculată în baza noilor prevederi legale, care începând cu 01 ianuarie 2014, a constituit suma de XXXXX de lei, pe care o primește până în prezent.

A precizat că reieșind din prevederile art.32 din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, pensia judecătorilor se recalculează, ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorilor în exercițiu, fără limitări și fără ca legislatorul să facă diferența între judecătorii aflați în funcție și cei demisionați.

Potrivit art.4 alin.(1) și (2) lit.c) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 cu privire la salarizarea judecătorilor și procurorilor (abrogată din 01 decembrie 2018 prin Legea nr.270 din 23 noiembrie 2018), salariul de funcție al judecătorului se stabilește în funcție de nivelul instanței judecătorești la care acesta își desfășoară activitatea și de vechimea în muncă în funcția de judecător. Salariul de funcție al judecătorului din cadrul instanței judecătorești se stabilește în cuantum de 3,5 salarii medii pe economie pentru judecătorul care are o vechime în muncă în funcția de judecător de peste 12 ani.

Reclamanta consideră că aceste condiții au fost întrunite de către ea, întrucât la 17 ianuarie 2009 a împlinit vârsta de 50 de ani, având o vechime de aproape 19 ani.

Totodată, a reținut că potrivit art.4 alin.(3) lit.b) din aceeași Lege, salariul de funcție al judecătorului din cadrul curții de apel se stabilește în cuantum de 4,3 salarii medii pe economie pentru judecătorul care are o vechime în muncă în funcția de judecător de peste 15 ani.

Conform art.5 alin.(1) lit.c) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013, pentru exercitarea funcției de președinte sau de vicepreședinte al instanței judecătorești, judecătorul beneficiază de un spor calculat în raport procentual față de salariul de funcție în cuantum de 10% – pentru exercitarea funcției de președinte al judecătoriei.

Din dispozițiile art.10 din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013, prevederile art.4 din prezenta lege se pun în aplicare după cum urmează: a) de la 1 ianuarie 2014, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 80% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4; b) de la 1 aprilie 2015, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 90% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4; c) de la 1 aprilie 2016, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum deplin conform articolului 4.

Așadar, salariul de funcție al președintelui instanței de nivelul I a fost calculat conform prevederilor legale sus-menționate, cu toate acestea pensia sa până în prezent constituie constant suma de XXXXX de lei, fără ai fi recalculată, ceea ce nu reflectă nicidecum 80% din salariul de funcție al președintelui primei instanțe.

În viziunea Luciei Danilișin pensia sa urmează să fie recalculată reieșind din prevederile legii în vigoare pe perioada 01 aprilie 2015 – 2020 și în continuare în dependență de salariul mediu al președintelui instanței de nivelul I pe fiecare an, după cum urmează:

- de la 01 aprilie 2015 – până la 01 aprilie 2016 salariul de funcție a președintelui judecătorei instanței de nivelul I, a constituit suma de XXXXX de lei \times 80% = XXXXX de lei (pensia care ura să fie calculată) – XXXXX de lei – XXXXX de lei = XXXXX de lei \times 12 luni = XXXXX de lei;

- de la 01 aprilie 2016 – până la 01 aprilie 2017 salariu de funcție a președintelui judecătorei era de XXXXX de lei \times 80% = XXXXX de lei (pensia care urma să fie calculată) – XXXXX de lei – XXXXX de lei = XXXXX \times 12 luni = XXXXX de lei,

- de la 01 aprilie 2017 – până la 01 aprilie 2018 salariu de funcție a președintelui judecătorei era de XXXXX de lei \times 80% = XXXXX de lei (pensia care urma să fie calculată) – XXXXX – XXXXX = XXXXX de lei \times 12 luni = XXXXX de lei:

- de la 01 aprilie 2018 – până la 01 decembrie 201 salariul de funcția al președintelui judecătorei era de XXXXX de lei \times 80% = XXXXX de lei (pensia care urma să fie calculată și achitată) XXXXX de lei – XXXXX de lei = XXXXX de lei \times 8 luni = XXXXX de lei;

- din 01 decembrie 2018 – până la 01 august 2020 salariul de funcție al președintelui instanței de nivelul I a constituit lunar XXXXX de lei \times 80% = XXXXX de lei \times 20 de luni = XXXXX de lei – XXXXX de lei (pensia primită pe 20 de luni în cuantum lunar de XXXXX de lei) = XXXXX de lei ce constituie diferența neachitată;

- de la 01 august 2020 – până la 24 august 2020 suma salariului de funcție al președintelui instanței a constituit suma de XXXXX de lei (pentru 24 de zile) \times 80% = XXXXX lei – XXXXX lei = XXXXX lei.

Astfel, suma totală a pensiei neachitate în perioada 01 aprilie 2015 – până la 24 august 2020 a constituit suma de XXXXX + XXXXX + XXXXX + XXXXX + XXXXX + XXXXX lei = XXXXX de lei.

Reclamanta a subliniat că sumele nominalizate reflectă doar salariul de funcție fără sporul pentru grad (având în vedere că deține gradul II de calificare) sau alte plăți.

În opinia sa, Casa Națională de Asigurări Sociale urmează să aplice în privința sa dispozițiile art.32 din Legea cu privire la statutul judecătorului în redacția de până la 16 mai 2014, care prevedeau dreptul la recalcularea pensiei în dependență de majorarea salariului judecătorului în exercițiu, la caz, a președintelui instanței de nivelul I, și au efect retroactiv. Or, o eventuală respingere a pretențiilor ar încălca dreptul său de a avea „un bun” în sensul art.1 din Primul Protocol adițional la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și la o „așteptare legitimă” că plățile legate de pensia pentru vechime în muncă vor fi achitate.

La 20 august 2020, reclamanta s-a adresat Casei Naționale de Asigurări Sociale cu cerere prealabilă, solicitând recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă, calculată începând cu 01 aprilie 2015 în baza art.32 din Legea nr.344 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, și să fie achitată diferența de pensie pentru vechimea în muncă neplătită, în perioada 01 aprilie 2015 – până la 24 august 2020 în sumă de XXXXX de lei, iar în continuare începând cu 24 august 2020 să fie achitată pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80% din salariul lunar de funcție al președintelui instanței de judecată de nivelul I, cu includerea în salariul de funcție al președintelui instanței de

nivelul I (care la moment constituie suma de XXXXX de lei) și a sumei de XXXXX de lei, sporul pentru gradul II de calificare.

Prin răspunsul nr.D-1878/20 din 14 septembrie 2020 a Casei Naționale de Asigurări Sociale, a primit refuz în recalcularea pensiei pentru vechime în muncă conform cerințelor formulate, lipsind-o în așa mod de dreptul dobândit licit în anul 2015 privind recalcularea pensiei.

Reclamanta a conchis că pârâta la examinarea cererii prealabile a încălcat prevederile art.21, art.22 alin.(1), art.23, art. 31 și art.32 din Codul administrativ și nu a luat în considerare dispozițiile art.10 alin.(1), art.11 alin.(1) lit.b) și alin.(3), art.119 și art. 162 alin.(3) lit.b) din Codul administrativ.

A remarcat că potrivit art.94 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, înainte de emiterea unui act administrativ individual defavorabil pentru un participant sau înainte de respingerea unui act administrativ individual favorabil, participantul are dreptul să fie audiat în legătură cu faptele și circumstanțele relevante pentru actul ce urmează a fi emis. Audierea poate fi făcută verbal sau în scris.

Dispozițiile art.85 și art.87 alin.(1) din Codul administrativ reglementează clarificarea stării de fapt și obținerea probelor, ceea ce nu a fost respectat de către Casa Națională de Asigurări Sociale.

Consideră că diminuarea cuantumului pensiei calculate, precum și restricțiile la plata pensiilor, stabilite judecătorilor în modul prevăzut de lege, contravin art.6, 43, 47, 54 și 116 din Constituție, tratatelor și convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte.

În opinia reclamantei este greșită concluzia organului de asigurări sociale expus în răspunsul contestat precum că potrivit art. III din Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcție de judecător, vor primi pensie în mărimea stabilită până la data intrării în vigoare a prezentei legi, întrucât art.32 din Legea cu privire la statutul judecătorului, care la fel a fost modificat prin Legea nr. 60 din 04.04.2014, cert stipulează că pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

Prin urmare, dreptul de a beneficia de pensie pentru vechime în muncă, inclusiv cu recalcularea acesteia, a fost dobândit de către ea anterior modificărilor din 04 aprilie 2014 (în vigoare din 16 mai 2014), operate la art.32 din Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995.

Mai mult, Curtea Constituțională în Hotărârea nr.27 din 20 decembrie 2011, la §§ 77-80, la aprecierea corespunderii prevederilor legale cu garanțiile dreptului de proprietate, statuate la art.46 din Constituție, ținând cont de dispozițiile art.4 din Constituție, ale Convenției Europene și practicile CEDO, a reiterat că drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, totuși intră în domeniul său de aplicare, și protecția socială, fiind precedată în accepțiunea sa largă, cuprinzând asistența socială și cea medicală.

Curtea a concluzionat că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art.46 din Constituție și art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are valoare economică.

La caz, reclamanta remarcă că, dreptul social la dobândit licit odată cu acordare pensiei pentru vechimea în muncă.

Pe lângă aceasta, Curtea Constituțională a mai remarcat că un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensie ce se află în plată, care deja are o valoare economică, și, astfel, constituie un drept de proprietate al persoanei, susținând că drepturile diminuate prin normele Legii nr.60 din 04 aprilie 2014 de fapt se referă la viitorii judecători cu drept de pensionare.

Prin urmare, un asemenea drept social l-a dobândit la 17 ianuarie 2017 odată cu acordarea pensiei pentru vechime în muncă, iar drepturile diminuate prin normele Legii nr.60 din 04 aprilie 2014 privind modificarea și completarea unor acte legislative, ca drepturi potențiale sau aleatorii, se referă la viitorii judecători cu drept de pensionare.

Reclamanta a concluzionat că dreptul său, cu aplicarea principiului recalculării pensiei, la creșterea ordinară a salariului judecătorului în exercițiu, este menținut de instanța de jurisdicție constituțională, iar dreptul subiectiv constituit în baza unei legi anterioare, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare, legea nouă nefiind aplicabilă unei fapte trecute conform prevederilor art.6 din Codul civil (în redacția legii din 2002), care stabilește că, legea civilă nu are caracter retroactiv.

Cu atât mai mult, în Hotărârea nr.4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționarilor publici, Curtea Constituțională a reținut că dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie se află în dependență directă cu caracterul activității social-utile prestate. Pensii pentru vechime în muncă ale judecătorilor, procurorilor, au fost obținute prin munca prestată de aceștia.

În contextul enunțat, Lucia Danilișin a solicitat admiterea acțiunii, recunoașterea ilegalității refuzului expus în răspunsul nr.D-1878/20 din 14 septembrie 2020 emis de Casa Națională de Asigurări Sociale, obligarea pârâtei să-i recalculeze și să-i achite pensia în cuantum de 80% în dependență de mărimea salariului lunar al președintelui instanței de nivelul I, începând cu 01 aprilie 2015 – până la 24 august 2020, în conformitate cu calculul nominalizat supra, cu achitarea diferenței de pensie restante în mărime de XXXXX de lei, obligarea pârâtei să-i recalculeze și să-i achite pensia pe viitor conform prevederilor art.32 alin.(1) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, adică 80% din mărimea salariului lunar al președintelui primei instanțe în exercițiu inclusiv începând cu 24 august 2020 – în proporție de 80% din salariul actual al președintelui primei instanțe în mărime de XXXXX de lei, cu includerea sporului pentru gradul II de calificare, în sumă de XXXXX de lei.

Prin hotărârea din 14 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani a fost parțial admisă acțiunea depusă de Lucia Danilișin. A fost anulat răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.D-1878/20 din 14 septembrie 2020, prin care i s-a refuzat Luciei Danilișin recalcularea și achitarea pensiei. A fost obligată Casa Națională de Asigurări Sociale să emită un act administrativ individual favorabil, prin care să-i

recalculeze și să-i achite Luciei Danilișin pensia conform art.32 alin.(1) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, începând cu 01 aprilie 2015, și pe viitor, în cuantum de 80% din salariul lunar al președintelui primei instanțe, cu achitarea diferenței restante, începând cu data de 01 aprilie 2015. În rest, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 01 iunie 2021, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus apel împotriva hotărârii primei instanțe, iar la 01 iulie 2021 a prezentat motivarea apelului, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii din 14 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii depuse de Lucia Danilișin ca neîntemeiată.

Prin decizia din 28 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost respins apelul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale și menținută hotărârea din 14 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani.

Fiind investite cu judecarea cauzei, prima instanță și instanța de apel au motivat soluțiile prin faptul că din înscrierile din carnetul de muncă se confirmă că, Danilișin Lucia activează în cadrul Judecătoriei Dondușeni în calitate de judecător, începând cu data de 30 iulie 1990, pe o perioadă nedeterminată.

Instanțele de judecată au stabilit că la 17 ianuarie 2009, Danilișin Lucia s-a adresat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale, oficiul Dondușeni, cu solicitarea de a-i fi calculată și acordată pensia pentru vechimea în muncă.

Prin decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale, oficiul Dondușeni nr. 10 din 30 ianuarie 2009 privind acordarea pensiei, Luciei Danilișin i-a fost stabilită pensia în cuantum de XXXXX de lei, începând cu data de 17 ianuarie 2009.

Ulterior, având în vedere faptul că, prin Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 cu privire la salarizarea judecătorilor și procurorilor (abrogată din 01 decembrie 2018 prin Legea nr.270 din 23 noiembrie 2019), salariul de judecător a fost majorat, pensia stabilită intimății a fost recalculată.

Astfel, conform deciziei CTAS Dondușeni nr.07/2013/14498 din 17 octombrie 2013, Luciei Danilișin i-a fost stabilită pensia începând cu 01 ianuarie 2013, în sumă de XXXXX de lei, iar prin decizia Casei Teritoriale de Asigurări Sociale, oficiul Dondușeni, s-a stabilit pensia reclamantei, începând cu 01 ianuarie 2014, în sumă de XXXXX lei.

Aceeași informația se conține în scrisoarea și certificatul nr.I-01-1698 din 12 august 2020, eliberate intimății de către Casa Teritorială de Asigurări Sociale, oficiul Dondușeni, prin care se confirmă faptul că Lucia Danilișin se află la evidență Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Dondușeni și beneficiază de pensie pentru vechime în muncă pentru judecător de la 17 ianuarie 2009.

Din certificatul nr.18326 din 22 septembrie 2020 adresat Casei Teritoriale de Asigurări Sociale, oficiul Dondușeni, eliberat de șeful secretariatului Judecătoriei Edineț, rezultă că salariu de funcție al președintelui instanței de nivelul I pentru perioada de la 01 aprilie 2015 - până la 01 aprilie 2016 a constituit suma de XXXXX de lei; pentru perioada de la 01 aprilie 2016 - până la 01 aprilie 2017 a constituit suma de XXXXX de lei; de la 01 aprilie 2017 - până la 01 aprilie 2018 a constituit suma de

XXXXX de lei; de la 01 aprilie 2018 - până la 01 decembrie 2018 a constituit suma de XXXXX de lei și din 01 decembrie 2018 - până la 01 august 2020 salariul de funcție al președintelui instanței de nivelul I a constituit lunar suma de XXXXX de lei (f.d. 14, vol.I).

Instanțele au constatat că la 25 august 2020, Lucia Danilișin s-a adresat cu cerere prealabilă Casei Naționale de Asigurări Sociale, solicitând recalcularea și achitarea pensiei pentru vechime în muncă, invocând prevederile art.32 din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, cu dispunerea achitării diferențiatei de pensie pentru vechimea în muncă neplătită, pentru perioada 01 aprilie 2015 - până la 24 august 2020 în sumă totală de XXXXX de lei, iar în continuare, începând cu 24 august 2020 să-i fie achitată pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80% din salariul lunar de funcție al președintelui instanței de judecată de nivelul I, cu includerea în salariul de funcție al președintelui instanței de nivelul I (care la moment constituie suma de XXXXX de lei) și a sumei de XXXXX de lei ce constituie sporul pentru gradul II de calificare.

Prin răspunsul nr.D-1878/20 din 14 septembrie 2020, Casa Națională de Asigurări Sociale a respins cererea prealabilă din 25 august 2020 depusă de Lucia Danilișin.

Distinct, instanțele de judecată ierarhic inferioare au reținut că la 04 aprilie 2014 a fost adoptată Legea nr. 60 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (în vigoare de la 16 mai 2014), prin care a fost modificată și completată Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

Urmare a modificărilor operate, textul art.32 din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului a fost modificat în felul următor: „(1) *Judecătorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu. (2) Prevederile alin. (1) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție. (3) Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin. (1) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă. (4) În cazul în care judecătorii demisionați sunt numiți iarăși în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă”.*

Totodată, s-a reținut că art. III din Legea nr. 60 din 04 aprilie 2014 stabilește că, judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător vor primi pensie în mărimea stabilită până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Potrivit modificărilor, judecătorii, care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător, nu mai beneficiază de dreptul la recalcularea pensiei, ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

Totodată, instanțele de judecată au remarcat că în Hotărârea nr. 9 din 30 martie 2004 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. I pct. 22 și art. II-V din Legea nr. 358 din 31 iulie 2003 „Pentru modificarea și completarea unor acte legislative”, Curtea Constituțională a menționat că, dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare, nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art. 22 din Constituție.

Potrivit regulilor generale, legea nouă poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui.

La fel, Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 27 ianuarie 2000 prevede că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfârșit în Legea cu privire la statutul judecătorului.

Curtea Constituțională s-a pronunțat univoc asupra faptului că, cuantumul pensiei, stabilit printr-o lege anterioară, nu poate fi micșorat, iar plata pensiei fixate nu poate fi suspendată printr-un act normativ adoptat ulterior.

Instanțele au subliniat că conform art.28 alin.(1) din Legea nr.317 din 13 decembrie 1994 cu privire la Curtea Constituțională, actele Curții Constituționale sunt acte oficiale și executorii, pe întreg teritoriul țării, pentru toate autoritățile publice și pentru toate persoanele juridice și fizice

Iar, art.54 alin.(1) din Constituția RM prevede că, în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile, libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

Din cele menționate, instanțele de judecată au concluzionat că, dreptul social, cu privire la beneficierea de pensie pentru vechime în muncă, inclusiv și recalcularea acesteia, a fost dobândit de Danilișin Lucia anterior modificărilor din 04 aprilie 2014 (în vigoare din 16 mai 2014) operate la art.32 din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

Or, dreptul constituit în baza unor legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, nu poate desființa modalitatea, prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui.

La rândul său, Curtea Constituțională, prin Hotărârea nr. 4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor procuraturii, funcționarilor publici, stipulează că, la adoptarea unor legi noi și altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfârșit în lege. Stipulările legii privind stabilirea unor garanții materiale ale independenței procurorilor, judecătorilor trebuie să corespundă înaltului statut de persoane cu demnitate publică.

Mai mult ca atât, dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie se află în dependență directă de caracterul activității social-utile prestate. Pensiile pentru vechime în muncă

ale judecătorilor, procurorilor au fost obținute prin munca prestată de aceștia, prin exercitarea unor funcții speciale, de importanță majoră pentru societate.

În acest context, statutul juridic al unor categorii de persoane este determinat de nivelul juridico-organizatoric al organelor în care aceștia activează, de caracterul și complexitatea activității prestate, de responsabilitățile și exigențele de calificare pe care această activitate le implică. Garanțiile sociale și retribuția acestor funcționari determină faptul că statutul lor juridic să se distingă de statutul altor categorii de funcționari.

De aici și necesitatea instituirii unui nivel sporit de asigurare materială și socială. Instituirea pensiei speciale (de funcție) pentru judecători, nu reprezintă un privilegiu, aceasta fiind justificată în mod obiectiv ca o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigorile statutului special,

Mai mult, în hotărârea nr.25 din 27 iulie 2017 Curtea Constituțională a menționat că, stabilirea unor garanții materiale ale independenței judecătorului rezidă, în primul rând, în faptul că ele trebuie să reflecte înaltul statut al judecătorului. De aceea garanțiile materiale ale independenței judecătorului, stabilite de stat, trebuie să fie asigurate și să se respecte necondiționat. Este absolut inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului în procesul adoptării unor legi noi.

Totodată, Curtea Constituțională, în Hotărârea nr.27 din 20 decembrie 2011, la aprecierea corespunderii prevederilor legale cu garanțiile dreptului de proprietate statuate de art. 46 din Constituție, în paragrafele 77 - 80, a ținut cont de prevederile art. 4 din Constituție și conform practicii sale și de prevederile Convenției Europene și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, reiterând că, drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, intra totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind precedată în accepțiunea sa largă, cuprinzând asistența socială și cea medicală. În aceeași hotărâre, acceptând statuările CEDO de asimilare a dreptului la prestații sociale unui drept de proprietate în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, s-a aliniat la jurisprudența CEDO, care pe parcurs a evoluat, „nu fără ambiguități în ceea ce privește prestațiile non contributive, spre o protecție mai largă, după cum sa mai menționat în context. La fel, în hotărârea specificată, s-a remarcat Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată la 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștri), conform căreia: “53. Regulile principale ale regimului de remunerare pentru judecători profesioniști trebuie stabilite prin lege. 54. Remunerarea judecătorilor trebuie să fie pe măsura rolului și responsabilităților lor și să aibă un nivel suficient pentru a-i face imuni la orice presiune menită să influențeze deciziile. Trebuie să existe garanții pentru menținerea unei remunerații rezonabile în caz de boală, concediu de maternitate sau de paternitate, precum și pentru plata unei pensii pentru limită de vârstă, care ar trebui să fie raportate în mod rezonabil la nivelul de remunerare a judecătorilor în exercițiu. Trebuie introduse dispoziții legale specifice care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care ar viza în mod specific judecătorii”.

În paragraful 79 al Hotărârii enunțate supra, entitatea de jurisprudență constituțională a concluzionat că, un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 din Constituție și respectiv art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică.

Sub aspectul celor constatate, instanțele de judecată ierarhic inferioare au considerat întemeiată acțiunea depusă de Lucia Danilișin. Or, prin refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a recalcula și achita în beneficiul reclamantei pensia conform prevederilor art.32 alin.(1) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995, se încalcă un drept prevăzut de lege, drept dobândit de intimată la momentul stabilirii pensiei, care nu poate fi restrâns pe viitor.

Principiul de bază consfințit de Curtea Constituțională în hotărârile sale adoptate la acest subiect este că diminuarea cuantumului pensiei calculate, precum și restricțiile la plata pensiilor, stabilite judecătorilor în modul prevăzut de lege, contravin Constituției, principiilor fundamentale despre independența organelor judiciare, prevăzute în rezoluțiile Adunării Generale a ONU nr.40 din 29.11.1985 și nr.146 din 13.12.1985, precum și Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului, potrivit căreia cuantumul pensiei judecătorului trebuie să fie, cât de apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări.

La acest capitol au fost reținute dispozițiile art.4 alin.(2) din Constituție, care reglementează că, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Ținând cont de prevederile normelor enunțate supra, instanțele de judecată ierarhic inferioare au învederat că, toate modificările operate ulterior în actele legislative, care reglementează modul de calculare a pensiilor au efect doar pentru persoanele, care vor beneficia de pensii după punerea în aplicare a modificărilor respective, aceste modificări neavând efect retroactiv, potrivit regulilor generale de acțiune a legii în timp.

Nu au fost reținute alegațiile Casei Naționale de Asigurări precum că, dreptul la recalcularea pensiei este rezervat doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă, în condițiile în care Lucia Danilișin a dobândit dreptul la pensie anterior operării modificărilor și completărilor vizate supra, iar o lege ulterioară, nu poate diminua conținutul unui drept dobândit anterior. De altfel, o asemenea abordare promovată de partea apelantă ar conduce la o discriminare nejustificată inadmisibilă.

La 19 octombrie 2021, prin intermediul poștei electronice, Casa Națională de Asigurări Sociale a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, iar la 30 decembrie 2021 a prezentat motivarea recursului, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei din 28 septembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 14 mai 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani, cu emiterea unei decizii noi de respingere a acțiunii depuse de Lucia Danilișin ca neîntemeiată.

În susținerea recursului Casa Națională de Asigurări Sociale a invocat ilegalitatea și netemeinicia deciziei instanței de apel, declarând că Curtea de Apel Chișinău a

examinat superficial prezenta speță, apreciind arbitrar probele administrate, nu au fost dovedite circumstanțele considerate de instanța de apel ca fiind stabilite, cu interpretarea și aplicarea eronată a normelor de drept material.

Recurenta a susținut că conform art.32 alin.(1)-(4) din Legea nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului (în redacția Legii nr.60 din 04 aprilie 2014, în vigoare din 16 mai 2014), judecătorul care a atins vârstă de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu. Prevederile alin.(1) se aplică și judecătorilor care au activat în instanțele internaționale, luându-se în calcul salariul mediu lunar al judecătorului Curții Supreme de Justiție. Pensia pentru vechime în muncă stabilită în condițiile alin.(1) se calculează și se plătește doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă. În cazul în care judecătorii demisionați sunt numiți iarăși în funcția de judecător, plata pensiei se suspendă.

Articolul III din Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative stipulează că judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător vor primi pensie în mărimea stabilită până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Consideră recurenta că, conformându-se prevederilor legale, începând cu 16 mai 2014, nu mai efectuează recalculare pensiilor pentru vechime în muncă a judecătorilor aflați în exercițiul funcției, or, aceste reglementări legale se aplică doar față de judecătorii demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

În speță obiectul litigiului ține de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă a judecătorilor pensionați aflați în exercițiul funcției, respectiv, instanța de apel urma să determine corect modalitatea de aplicare a normei menționate supra în raport cu obiectul litigiului.

Recurenta apreciază ca fiind nemotivate soluțiile instanțelor de judecată ierarhic inferioare prin care a obligat-o să recalculeze pensia Luciei Danilișin pentru perioada în care a continuat să activeze în funcția de judecător, începând cu 01 aprilie 2015, ținându-se cont de mărimea salariului judecătorului în exercițiu. Or, unica autoritate care dispune de dreptul de a stabili condiții specifice pentru exercitarea drepturilor sociale este organul legislativ, prin urmare, este greșită poziția instanțelor de judecată de admitere a acțiunii Luciei Danilișin. Deopotrivă, specificarea concretă prin lege a unor chestiuni, la caz, ce ține de drepturile de pensionare a judecătorilor, nu poate fi interpretată altfel decât prevede legislația în vigoare.

Mai mult, Ministerul Justiției prin scrisoarea nr.03/3250 din 03 aprilie 2015 suficient de clar a explicat cum urmează să fie recalculate pensiile stabilite până la data de 16 mai 2014 (data intrării în vigoare a Legii nr.60 din 04 aprilie 2014) judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de

vârstă. Iar, pensiile stabilite până la intrare în vigoare a Legii nr.6 din 04 aprilie 2014, judecătorilor care activează în continuare în funcție de judecător nu se mai supun recalculării în temeiul art.32 alin.(1) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

Odată ce au fost abrogate prevederile art.32 din Legea nr.544/1995 ce admiteau recalcularea pensiei judecătorului ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu sau modificării/creșterii salariului odată cu numirea acestuia în altă funcție superioară celei deținute, pensia judecătorilor care se află în exercițiul funcției nu mai are fundamentare legală de a fi recalculată odată cu majorarea salariului. Dreptul la recalcularea pensiei fiind rezervat doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă, precum și indică art.32 alin.(3) din Legea nr.544/1995.

La fel, consideră recurenta că este eronată concluzia instanței de apel că art.III din Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 nu se atribuie la Legea nr.544/1995, or, la caz legislatorul s-a referit concret anume la acest tip de funcționari de stat-judecători, activitatea cărora este reglementată de Legea cu privire la statutul judecătorului.

În conformitate cu art.244 alin.(1) din Codul administrativ, hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.

Conform art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 28 septembrie 2021, în ședință publică.

Actele cauzei nu atestă faptul când dispozitivul deciziei instanței de apel a fost expedită participanților la proces.

Totodată, din materialele cauzei rezultă că la 16 decembrie 2021 Casei Naționale de Asigurări Sociale i-a fost notificată decizia integrală a instanței de apel fapt ce se confirmă prin avizul de recepție poștală nr.DS8005988686AS (f.d. 225, vol.I).

În condițiile enunțate, recursul (nemotivat din 19 octombrie 2021 și cel motivat din 30 decembrie 2021) a fost depus de Casa Națională de Asigurări Sociale în conformitate cu art.245 din Codul administrativ.

La 27 ianuarie 2022 Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul oficiului poștal, cu aviz recomandat, a expedit în adresa Luciei Danilișin copia recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței, însă corespondența destinată intimitei a fost restituită instanței de recurs cu mențiunea „nereclamată” (f.d.12-14, vol.II).

Examinând temeiurile invocate în recurs în raport cu materialele cauzei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție îl consideră inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art.246 alin.(1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere, iar în acord cu alin.(2) din art.246 din Codul administrativ, recursul se declară inadmisibil în special în cazurile enumerate la literele a)-f).

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că sintagma „în special” denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate și în același timp oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă și care pe cale de consecință nu pot însuși un eventual succes rezultat din examinarea cererii în completul de 5 judecători.

În această ordine de idei, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevelopativ al recursului dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. Acest argument rezultă și din particularitățile de formă ale reglementării recursului în Codul administrativ și anume din sintagma „motivarea recursului” de la art.245 alin.(2) din Codul administrativ. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

De asemenea, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ.

Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicite admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct.230]. Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă

de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct.85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct.45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p.141, §39).

La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6§1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, §31, Seria A, nr.212-A).

În circumstanțele menționate, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale.

În conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Iurie Bejenaru

Aliona Miron